

Gjört verður klárt til at taka laks hjá Faroe Farming. Mynd: Jógvan H. Gardar

Frálandavinnan í afturgongd meðan alivinnan veksur

Jógvan Hugo Gardar

06.08.2015 - 10:14

Oljan.fo

GREINING: Í lýtuni liggja eini 50 frálandaskip svínabundin framvið norsku strondini. Og uppsøgnir í vinnuni eru gerandiskostur. Tað sær ikki ljóst út í lýtuni fyri tey sum eru eftir í oljuvinnuni. Oljuprísurin sum spakuliga var farin at hækka aftur í vár, er rapaður millum tíggu og fimtan dollarar í summar frá einum prisi sum la millum 65 og 70 dollarar fyri fatið, til nærri 50 dollarar fyri fatið. Í lýtuni er framleiðslukostnaðurin á fleiri oljuleiðum í Noregi og í Stóra-Bretlandi á leið ella hægri enn tað tey fáa fyri oljuna.

Føroyingar hava eisini merkt at støðan er sera tung í oljuvinnuni. Okkara egna oljufelag, Atlantic Petroleum, hevur boða frá at eigararnir umhugsa um felagið skal seljast. Orsøkin er fyrst og fremst lági oljuprísurin.

Atlantic Petroleum á sölulistan

Prísurin á partabrævinum hjá Atlantic Petroleum lækkaði við meir enn 11 prosentum, aftaná at nevndin í felagnum kunngjórði at tey fara at umhugsa móguleikan at selja felagið. Hóast hetta er ein av trimum móguleikum sum skal kannast, so er tað hetta fleiri á keypsskálanum hava bíða eftir í eina tíð. Hóast Atlantic Petroleum hevur nógv spennandi loyvir sum kunnu geva bæði gass og olju, so er neyðugt við einum oljuprísi sum helst skal liggja omanfyri 70 dollarar, áðrenn tey grynna aftur.

Sjálvt veðrið hjálpir alarunum

Mótsetningurin er stórur til alivinnuna. Frálandaskipini hava lítið at gera, samstundis sum alivinnan fær fleiri og størri brunn- og alibátar. Meðan oljuvinnan liggur í andaleypi, so sær framtíðin bara bjørt út hjá alivinnuni. Sjálvt veðrið tykist at hjálpa alarunum at fáa meir burturúr hvørjum framleiddum kilo av laks.

Føroyski laksurin fær í dag besta prísinn á heimsmarknaðinum, og hesin kemur at halda sær, og helst veksa í vetur. Orsøkin er at tað manglar laksur á heimsmarknaðinum, og serliga er talan um tann stóra laksin. Og føroysku alararnir eru serfrøðingar í at framleiða tann stóra laksin, tað vil siga laks sum er meir enn seks kilo til støddar.

Og hví kann roknast við at laksaprísurin heldur sær, og kanska økir?

Hjá føroysku alarunum er hitin í sjónum rættuliga javnur alt árið, og gevur hetta ein nokso javnan vøxstur hjá laksinum. Fara vit til Noregs, so broytist hitin í sjónum nógv meir. Í ár, og serliga í summer, so hevur sjógvurin framvið norsku strondini verið kaldari enn vanligt. Hetta ger at minni fóður verður brúkt, og ikki minst, laksurin veksur ikki so skjótt. Tað tekur longri tíð hjá norðmonnum at fáa tøkuklárans laks í lötuni. Hetta merkir at mongdirnar sum norðmenn klára at senda út á marknaðin eru lægri. Hetta trýstir prísinn upp í einum marknaði sum hungrar eftir laks.

Kili hevur aftur trupulleikar

Og sum um tað ikki er nokk, so spælir alingin í Kili eisini við í metingunum sum geva føroysku alarunum betri kor. Føroyingar kappast vanligi ikki við Kili um marknað, tí Kili framleiðir sum oftast frystin laks til til dømis russiska marknaðin, meðan á USA-marknaðinum, so hava føroyingar byggt sín egna marknað í dýrara enda av marknaðinum fyri feskan laks, og her er kappingin helst meir frá Skottlandi enn Noregi og Kili.

Á USA-marknaðinum kappast norðmenn og kilenar um restina av marknaðinum. Men fyri stuttum boðaðu kilenskir alimyndugleikar, Sernapesca, frá at framleiðslan hjá Kili kemur at minka við 16 prosentum. Hetta leggur eisini trýst á restina av marknaðinum, og fyrítøkur sum í dag keypa kilenskan laks noyðast at finna nýggjar veitarar.

Skrædlið á keypsskálunum í Kina spæla eisini inn. Hetta hevur rakt fleiri framleiðarar av rávørum sum verða brúktar í alifóðri. Hetta kann eisini gera at útreiðslurnar hjá alarunum lækka nakað til fóður.

Meir enn 50 krónur kilo

Meðalprísurin á laksni hevur í august ligið um 40 krónur fyri kilo hjá norskum alarum.

Føroyingar fáa nakað betri meðalprís, so helst liggur hann nærri 45 donskum krónum fyri kilo. Og havandi í huga at tann dýrasti laksurin er tann størsti laksurin, so er greitt at føroysku alararnir fáa helst um 50 krónur ella meir fyri kilo av laks sum er størri enn seks kilo.

Føroysku alararnir eru eisini í tí serstøðu at Noreg ikki sleppur at selja laks til Russlands, hava trupulleikar við at koma inn á kinverska marknaðin, og megna ikki at kappast við føroyska laksin í USA. Hetta eru tríggi marknaðir sum vilja hava stóran laks. Serliga Kina og USA siga keypararnir at jú størri laksurin er, betri gjalda tey.

Íleggjarar trúgva uppá Bakkafrost

Av føroysku alarunum er tað bara Bakkafrost sum vit kunnu meta um hvussu verður virðismett í marknaðinum umvegis skrásetingina á Oslo Børs. Til samanberingar við Atlantic Petroleum, so hevur Bakkafrost økt í virði næstan hvønn einasta dag síðani á heysti 2012.

Atlantic Petroleum bleiv skrásett á Oslo Børs í desember 2013. Tá kostaði partabrævið umleið 140 krónur fyri hvørt partabrævið. Seinasta skrásetta sølan av Atlantic Petroleum-partabrævinum er 36 norskar krónur. Til samanberingar lá Bakkafrost-partabrævið um 90 norskar krónur í desember 2013, tá AP bleiv skrásett. Í gjár setti Bakkafrost aftur met og bleiv selt fyri 260 norskar krónur. Í morgun vísa fyrstu sølurnar av Bakkafrost-partabrøvunum ein prís sum liggur um 259-260 norskar krónur.

Álitið á Bakkafrost tykist ongan enda at fáa millum íleggjararnar. Eisini Marine Harvest, ið hevur eitt dótturfelag í Føroyum, økir í virði millum íleggjararnar. Partabrævið er økt við millum trý og fyra prosent bara hesa farnu vikuna. Bakkafrost er økt 4,23 prosent farnu vikuna. Bakkafrost er økt heili 750 prosent í virði frá lægsta prísinum á heysti í 2012 til í dag.

Framtíðin hjá vinnunum

Samanumtikið er tað í alivinnuni at størsti vøksturin sæst í dag. Tey sum kenna oljuvinnuna vísa ofta á at søguliga so koma ár tá prísurin lækkar og störv hvørva, men tann sum er tolin sær at tað koma betri tíðir aftur. Spurningurin er bara nær, og hvussu leingi kann bíðast. Fyri frálандаflotan er stöðan at tey kunnu bíða eina tíð afturat. Føroysku feløgini sum hava frálándaskip eru ikki óttafull sum stöðan er. Teirra skip hava uppgávur enn.

Eins og við oljuvinnuni, so verður sagt at alivinnan hevur sínar toppar og sínar niðurtúrar. Í vinnu hevur verið tosav um at tað ganga sjey góð ár, so kemur eitt skrædl av onkrum slag, sum sjúka ella at prísurin lækkar. Tað vit hava sæð nú, er at hetta sjey-ára-trøllið ikki vísti seg hesaferð. Í staðin fyri at uppliva eitt skrædl, so hava alivinnurnar í Norðrhøvum uppliva eina langa tíð við framgongd. Hjá føroyingum hevur einki bakkast verið síðani ILA-sjúkan legði alla vinnuna lamna. Og tað eru 12-13 ár síðani. Og verður hugt eftir havsbrúnni, so síggjast í lötuni ongi myrk skíggj. Marknaðurin hungur eftir aldum laks. Tað einasta sum í lötuni tykist at kunna kóva framgongdina er sjúka. Um føroyska loysnin við brakklegging av firðunum er loysnin, kann ikki sigast við vissu enn. Í

lætuni berjast alararnir við lús, og klára teir at finna eina burðardyggja loysn til at minka um lúsina, so kann vinnan finna sítt støði og framleiva minst 70.000 tons um árið. Og fæst tíðin hjá laksinum í sjónum niður við eini átta til tíggju mánaðir, so er møguligt at økja um framleiðsluna við verandi aliloyvum.